

I.

De båda skolkamraterne.

— Det blir något af den gossen med tiden — yttrade rektor S. om en af ynglingarne i Ladugårdslands apologist-skolas rektorsklass, hvarje gång någon främmande besökte skolan, och alltid hade han ett uppmuntrande ord åt den förhoppningsfulle ynglingen, då denne med stadig röst upprepat sin lexa, utan att stappla på ett ord.

— Gud vet hvar du slutar, stackars gosse! — brukade samme rektor ofta säga till en annan af skolungdomen, en ljuslockig yngling med ögon blå och kinder röda, men som hade haft den oturen att komma till världen med ett hufvud, som var betydligt ljusare hvad det yttre än hvad det inre beträffar.

Janne Lindblom, så hette den förhoppningsfulle ynglingen, var son till en fattig murare, som bodde vid en af Ladugårdslandets bakgator; men fastän fadren var murare, så var Jannes kroppsbyggnad temligen misslyckad. Att vara lång och smärt är visserligen vackert; men att vara det till den grad som Janne var, blir i längden fult, ty redan vid fjorton års ålder hade han höjt sig några tum öfver beväringmålet. Egentligen hade han sin moder att tacka för det han fick bära sitt hufvud så högt, ty gumman höll sina modiga tre alnar i längd; men likasom hos hennes käre son, hade den stora växtligheten tärt allt för mycket på hullet. En kostlig syn var det för oss skolpojkar att se »bengeten» (ett öknamn som skolans qvickhufvud hittat på åt Janne) och hans mamma komma Skeppargatan utför, ty rätt ofta följde madam Lindblom sin »lille» gosse till skolan. Så länge Janne var ute på gatan eller på gården, var han föremål för sina kamraters drift och fick hålla till godo många bittra speglosor öfver de långa, i ett par smala, bruna mollskinnbyxor instuckna benen, och

öfver den grå vadmalskavajen, som hängde och dinglade likt en fågelskrämman uppsatt på en stör; men kom han väl in i skolsalen och fick med en bok slå sig ned vid ett af de långa svarta borden, då betraktades han som ett helgon, en varelse, som stod högt öfver oss alla andra.

Den ljuslockige, blåögde ynglingen, som hade fått mera skönhet än snille på sin lott, var son till en hembagare och hette Gustaf Blomstedt. Hembagaren var lika fattig på mynt, som muraren, men hade i stället stor rikedom på barn, 4 pojkar och 3 flickor, och äldst i kullen var Gustaf. Om det kom sig af att brödet bakades hemma, eller af någon annan orsak, vet jag inte, men hembagarens barnskara var en lefvande profkarta på hel-sans och välmågans olika färgskiftningar, och ett vackrare ansigte än Gustafs kunde man svårligen få se.

— Tag exempel af Janne och lär dig att vara flitig, annars går det dig aldrig väl! — förmanade rektorn mången gång vid lektionerna den trånghufvade Gustaf, och när dessa förmaningar aldrig buro någon frukt, så skakade rektorn bekymmersamt på hufvudet; men hvad den käre läraren då tänkte, förstod jag först många år derefter.

I ett fall hade dock Gustaf Blomstedt bättre hufvud än alla sina kamrater, han förstod nämligen konsten att förtjena pengar, och utan geni var han ej heller, ty han hade det mest utpräglade födgeni man kan tänka sig. Såsom ett drag af hans köpmannasnille vill jag omnämna hans sätt att gå till väga med sin frukostkaka. Han hade alltid med sig en sexstyfvers mjuk kaka till frukost. Sedan han genom att sälja tre, fyra kakor skaffat sig några skillings kapital, gick han till hökarboden och köpte litet skrapsmör, hvarefter han skar sin kaka i fyra delar, bredde smör derpå och sålde smörgåsar för en skilling stycket; en handel hvarpå han förtjente minst ett hundra procent. Sin egen aptit tillfredsställde han vanligen med delar af bättre lottade kamraters matsäck.

Det är för att teckna några drag ur dessa båda olika naturers lif, som jag öppnat på minnets tempeldörr och med vemod sett förflutna dagars bilder tåga förbi min inre syn.

Den 9 Juni 1852 voro de luftiga skolsalarne i Ladugårdslands församlings nya skolhus vid Skeppargatan rikt prydda med löf och blommor, och isynnerhet utmärkte sig

apologistskolans rektorsklass genom sin smakfulla dekoration af guirlander och triumfbågar af eklöf och syrener. Det var examensdag, den sista dagen i terminen, efter hvilken dag de unga, lika en hop svärmande bin, få njuta af sin frihet och i skog och på äng dricka helsa med lust och gamman, tills hösten kommer och för dem åter in i kupan.

Högtidsklädda suto de unga på sina bänkar och afvaktade med klappande hjertan den stund, då de skulle svara på någon af lärarens frågor; högtidsklädda stodo föräldrarna och lyssnade till sina älsklingars större eller mindre visdom, och månget modershjerta klappade högt af fröjd, då läraren med ett leende uppmuntrade hennes son för visad flit och läraktighet. Ack, hvilka ljufva framtidsdrömmar spira ej upp i modershjertat vid ett sådant leende.

Ingen tyckte sin älskling vara den sämste, till och med hembagaren och hans hustru voro rätt nöjda med sin Gustaf och hans svar, ehuru han, upprigtigt taladt, gjorde bock på bock.

Sjelfva examen var nu slutad, både ungdomen och de äldre hade församlat sig i kollega-klassens sal, som var den största, för att lyssna till de ungdomsfriska sångerna och få vara med vid premieutdelningen. Sedan kören slutat med »Sof i ro!» utaf Möhring, der Janne Lindblom sjöng solo och skördade mycket bifall, höll rektor ett kort tal, hvar efter premieutdelningen började.

En andlös tystnad herrskade i salen under uppropen, ty hvar och en lyssnade och hoppades att få höra sitt hedervärda namn; men få voro de utkorade, och många voro de som lyssnade förgäfvos. Den tredje i ordningen, som blef uppropad, var Janne Lindblom.

Darrande som ett asplöf och vaggande som en ung björk för stormen, trädde han fram till katedern och stannade der med nedslagna ögon.

— Johan Lindblom erhåller för visad flit Berlins Naturlära! — ljud rektorns klara stämma, och i detsamma framräckte Janne sin magra hand för att emottaga sin välförtjenta belöning; men boken, eller äran som medföljde den, var i detta ögonblick allt för tung, så att Naturläran föll uppslagen ned på golvet och framvisade af en slump just den sidan, der benranglet är afbildadt.

Janne böjde sig skyndsamt ned och tog upp boken; men då han åter reste sig upp, var hans ansigte purpur-

rött, hvilket väckte allmän förvåning bland hans kamrater, ty aldrig hade någon förr sett en rodnad på hans gulbleka kinder. Med brådslande steg lemnade Janne katedern och begaf sig till ett af salens hörn, dit hans moders hufvud, prydt med gul silkessjalett, visade honom vägen, likt en fyrbåk, som höjer sin strålande hjessa högt öfver klippor och skär. Vid hennes bröst fick Janne dölja sitt blossande anlete, under det att gumman oupphörligt förde sjalettsnibben till sina ögon, utan att tänka på att saltvattnet skulle lemna fläckar kvar på den gula sidenduken.

Att Gustaf Blomstedt icke var bland de lycklige premietagarne, behöfver jag knappast tillägga; men som han just icke hade något öfverflöd af känsla, så var han lika nöjd med sin obemärkta och obelönade verksamhet, ty han visste att saffransbullar, som modren bakat examensdagen till ära, skulle vid hemkomsten till en del blifva hans, antingen han fick premie eller icke.

Efter utdelningen talade rektorn till de gossar, hvilka med den nu slutade terminen för alltid togo afsked från skolan, och lade dem på hjertat, att ärliga vandra genom världen, att kämpa med ståndaktigt mod emot frestelserna och att alltid med deltagande hjerta räcka handen till hjälp, hvarhelst de träffade en nödställd broder och like. Bland de gossar, som afgingo från skolan, voro äfven Janne Lindblom och hembagarens ljuslockige Gustaf.

Då jag en kort stund efter examens slut befann mig ute på gatan och just var på väg att bege mig hem, kände jag en hand på min axel, och då jag vände mig om, stod Janne framför mig, nu lika blek som vanligt.

— Tack för att du inte gjort narr af mig — yttrade han sakta och tryckte min hand, hvarefter han återvände till sina föräldrar och hand i hand med dem begaf sig Skeppargatan uppför till deras hem, der glädjen helt säkert varade både den och många af de följande dagarne. Detta var sista gången jag såg Janne Lindblom som gosse. Efter hvad jag sedan fick veta, blef han genom några välvilliga personers bistånd antagen som elev vid musikaliska akademien, ty bland andra själs gåfvor hade han äfven goda anlag för musik.

Gustaf Blomstedt blef antagen som springgosse på ett kontor; men redan efter två års förlopp hade springgossen fått heder och värdighet af kontorist, och utmärkte han

sig isynnerhet genom en elegant toilett och en förmåga att prata, som kunde förleda hvar och en, som icke noga kände honom, att tro på större förståndsgåfvor än som verkligen kommit på hans lott.

Tio år hade förflutit sedan examensdagen 1852. Ungdomstidens hvirflande ström hade brusat fram och under sina vågor gömt största delen af mina barndomsminnen. Blott några få af mina skolkamraters öden voro mig bekanta, och bland dem, hvilkas bana jag följt med uppmärksamhet, var Gustaf Blomstedt, som nu blifvit kassör och en mäktig fin herre, på samma kontor der han började som springgosse. Minnet af Janne Lindblom stod visserligen ännu klart för mig; men om hans öden visste jag ingenting, och ej heller gjorde jag några efterforskningar. Som sagdt, tio år hade förflutit, sommaren 1862 hade gjort sitt intåg med pomp och ståt och slösade nu som bäst med att strö ut sina blomsterskatter kring fält och dalar. Jag hade några vänner, som den sommaren bodde ute vid Fiskartorpet, och dit vandrade jag ganska ofta för att njuta af den härliga natur, som norra Djurgården erbjuder i öfverflöd.

En morgonstund, straxt efter midsommar, gick jag min vanliga väg öfver Tyskbagarbergen och genom Komötet, för att sedan öfver ängarne till höger om Uggleviksvägen komma till Fiskartorpet. Som det var tidigt på morgonen en hvardag, så var allt tyst och stilla i Komötets gröna lunder; endast fåglarnes qvitter hördes här och hvar bland björkarne, som stodo saftigt skinande efter morgondagens bad och hviskade sakta till de närstående tallarne, allt efter som den milda sunnan satte deras gröna tungor i rörelse.

Kommen fram ett stycke på vägen märkte jag något hvitt skymta fram bakom en buske, och vid nogare efterseende fann jag att det var en gardist, som valt den mjuka mossan till hviloläger. Jag ämnade fortsätta min väg, men i samma ögonblick vaknade den sofvande och satte sig upp med ett djupt andedrag, som lät nästan likt en döendes rossling. Då jag såg detta ansigte, fåradt af djupa lidanden och ändock ungdomligt, gick en rysning genom mig. Dessa drag föreföllo mig så bekanta, dessa gråblå ögon, som oafvändt stirrade på mig, hade jag sett en gång förr, men hvar?

Den uniformsklädde karlen reste sig upp till sin fulla längd, och den var verkligen respektabel, en riktig prydnad

för gardet; men i stället var han så mycket magrare. Ju längre jag betraktade honom, ju mera blef jag öfvertygad om att det var min gamle skolkamrat, den förhoppningsfulle Janne Lindblom, som stod framför mig, och nu rann mig rektorns ord i minnet: »Det blir något af den gossen med tiden!» Ja, det hade verkligen blifvit något af honom, fastän i annan mening än rektorn tänkte.

— Herrn känner igen mig, tror jag? — yttrade Lindblom med en skarp röst, som trängde genom mäg och ben.

Jag stod några ögonblick slagen af det hårda öde, som träffat honom, och då jag ville tala till honom, kunde jag endast framstamma: — Stackars Janne!

— Beklaga mig inte, glöm mig hellre! — svarade Lindblom och vände sig från mig.

Han ville gå, men jag bad honom stanna och förtro mig de omständigheter, som gjort honom till hvad han var; han nekade i början och hade redan aflägsnat sig några steg, då han plötsligt vände om och bad mig sitta ned vid hans sida, hvarefter han började sin berättelse: — Jag kom, som ni måhända vet, till musikaliska akademien, och der fann man mig särdeles passande för piano-klassen, kanhända mest för mina långa och knotiga fingrars skull; jag gjorde stora framsteg genom min ihärdiga flit, och på ovanligt kort tid hade jag tillegnat mig så mycken färdighet, att jag kunde uppträda som musiklärare. I Stockholm hade jag svårt att erhålla elever, hvarför jag företog mig att resa till landsortsstäderna, och der lyckades jag ganska bra att förtjena mitt uppehälle. Ja, jag kunde till och med sända mina föräldrar en liten hjälp då och då. För omkring sex år sedan dog min far, och ett år senare var jag äfven moderlös. Kort tid efter min mors död återvände jag till Stockholm för att nedsätta mig der och på allvar fortsätta mina musikaliska studier. Allt gick mig väl, jag fick många elever och lefde godt, ty jag var nöjd med litet och var glad, blott jag icke led brist för dagen; men den stunden kom dock, då jag beklagade min egen ringhet och knotade öfver min fattigdom. När jag såg någon af mina medmenniskor, som lefde i öfverflöd och som hade egodelar att slösa med, så afundades jag henne; men ni må icke tro att det var för min egen skull, nej, jag önskade rikedomar blott för att kunna slösa bort

dem på en annan; jag ville ha guld för att skänka bort det för ett leende, en blick...

Här gjorde han ett uppehåll och en djup suck arbetade sig fram ur hans bröst.

— Himmelens fröjder och afgrundens alla marter växade om i min själ, ena stunden lyste hoppet och färgade min framtid i rosenrött, andra ögonblicket tycktes mitt lif så öde och mörkt, att jag fattades af förtviflan... Ni vet ej hvad djup af qual det är att föraktas af den, för hvilken man vill offra allt, att se sina heligaste känslor utsatta för spe och löje... Jag kunde icke bära den plågsamma bördan; jag sjönk allt djupare och djupare, tills ingen räddning mer var möjlig.

Han slutade, och hela hans kropp skälfdes som af en frossa. Efter några ögonblicks tystnad steg han upp för att gå. Jag gaf honom min adress och bad honom besöka mig, hvilket han lofvade, hvarefter han ställde sina steg åt staden och jag fortsatte min väg till Fiskartorpet.

Fram emot middagen återvände jag till staden, men tog då vägen öfver södra Djurgården. Då jag skulle passera öfver körbanan, som bär upp från Slätten till Hasselbacken, stördes jag i mina tankar af ett högljudt: Se opp! och då jag såg upp, varseblef jag en vacker vagn, hvarest sutto en äldre herre, ett ungt fruntimmer och — Gustaf Blomstedt. Jag nickade åt Gustaf, ty vi hade på senare tiden några gånger träffat tillsammans och förnyat bekantskapen från skolan. Gustaf ropade åt kusken att stanna och frågade om jag ville intaga min middag tillsammans med honom, hans svärfar och fästmö, hvilket jag bejakade, mest af nyfikenhet att lära känna Gustafs tillkommande hustru.

Jag presenterades för grosshandlar L. och hans dotter, och inom kort suto vi tillsammans på en af Hasselbackens balkonger kring ett välförsett middagsbord.

Samtalet föll på äfventyr, som man ibland kan råka ut för, och då berättade äfven jag mitt lilla morgonäfventyr, dock utan att säga namnet på min olycklige skolkamrat.

— Gör mig nu inte nyfiken, utan säg den stackars romanheltens namn! — yttrade Gustaf och höjde medlidsamt på axlarna.

— Han ville väl flyga för högt, och då är det inte

mer än rätt att vingarne blefvo klippta — inföll grosshandlaren.

— Er historia var särdeles intressant — läspade fästmän med en liten knyck på nacken, så att den kastaniebruna hårlocken, som förut hvilat frampå den mjellhvita halsen, nu förflyttades bakåt skuldran.

— Den der musikläraren du spelade för i vintras var ju en sådan der galen och romanesk herre — återtog Gustaf, vänd till sin fästmö.

— Han hade sina besynnerliga idéer — svarade fästmän lätt rodnande.

— Kan inte Gustaf på min beskrifning gissa hvem det är? — frågade jag.

— Nej, det är omöjligt. Kanske om jag får höra hans namn.

— Han heter Johan Lindblom — upplyste jag och kom i detsamma att vända mina ögon till fästmän, hvars vackra ansigte ögonblickligt betäcktes af den mest glödande rodnad. Hennes läppar sammanpressades, och handen, hvari hon höll bordsknifven, darrade märkbart. För att dölja sin rörelse slog hon hastigt omkull sitt vinglas, och medan uppmärksamheten var riktad på denna lilla förtretlighet, hemtade hon sig, så att några ögonblick derefter icke ett spår syntes på hennes ansigte af den rörelse, som nys genombäfvat henne.

— Ja, nu tror jag att jag minns honom — sade Gustaf. — Men å propos, min kära Fanny, hette inte din musiklärare Lindblom?

— Jag lägger verkligen inte mina musiklärares namn på minnet — svarade fästmän med en min af likgiltighet.

— Inte är det väl han ändå? — återtog Gustaf.

— Det är knappast tänkbart — inföll grosshandlaren; men Fannys rörelse och hennes bemödande att dölja den kommo mig att tänka annat.

Sedan middagen var slutad, återvände jag med sällskapet till staden.

Den återstående delen af sommaren förflöt, utan att jag fick emottaga något besök af den olycklige f. d. musikläraren, och då jag ett par gånger uppsökte honom i kaserne, tycktes han vilja undvika mig och besvarade ej mina frågor, hvarför jag till sist blef öfvertygad om, att han helst ville lefva obemärkt af mig, liksom af alla andra.

En afton i slutet af oktober samma år, stod jag högtidsklädd i mitt rum, i begrepp att bege mig till ett bröllop. Bjudningsbrevet låg framför mig på bordet, och der stod, att jag inbjöds att bevittna vigselakten mellan kassören hr Gustaf Blomstedt och grosshandlaren L:s kära dotter Fanny. Jag hade redan öfverrocken på mig för att gå, då någon i detsamma bultade på dörren; jag öppnade och såg en gardist, som lemnade mig ett bref.

— Det är mycket angeläget — yttrade gardisten med andan i halsen.

Jag bröt brevet och läste:

»Min herre!

Ni är den enda menniska, som visat mig deltagande, och därför har jag en bön till er. Mina ögonblick äro räknade; kom till mig innan jag dör! Jag vill gerna tala med er.

J. L.»

— Hvad får jag lemna för svar? — frågade gardisten.

Jag bad honom genast följa mig till den sjuke, och några minuter derefter suto vi båda i en åkardroska på väg till garnisonssjukhuset. Framkomna visade mig min följeslagare till sjukrummet och sängen, der min hårdt pröfvade skolkamrat afvaktade befriaren, som skulle förlösa honom från all sorg och smärta.

Den sjuke låg orörlig och med tillslutna ögon, så att jag i början trodde, att han var död; men snart märkte jag, att bröstet sakta häfde sig. Då jag sutit en stund på sängkanten, slog han upp sina ögon, och då han fick se mig märkte jag ett tecken till leende på hans tunna läppar.

— Haf tack för det ni kom — hviskade han och försökte att räcka mig handen; men den föll kraftlös tillbaka.

— Jag har en bön till er.

— Tala, och om jag kan, så vill jag upfylla den — förklarade jag.

— Ni ser den svarta snodden kring min hals; på den hänger ett minne. Tag det ifrån mig!

Jag gjorde som den sjuke bad mig och såg med förvåning, att minnet bestod af fem stycken dukater, som voro genomstungna och upprädda på snodden.

— Jag fick dukaterna af grosshandlar L:s dotter Fanny, då jag tiggde om en blick. Gif dem åt henne tillbaka, om det är möjligt; säg henne att jag förlåtit allt, och att

min sista tanke var för henne; säg henne att jag aldrig upphört att älska henne — — — — —

Mera hörde jag ej, ty den döendes sakta hviskning upphörde, och endast läpparne rörde sig. Några ögonblick derefter var befrielsearbetet slut, och af den förhoppningsfulle skolkamraten fanns endast det aftärda stöftet kvar för mina ögon.

Åter framställde sig för mitt minne rektorns ord: »Det blir något af den gossen med tiden». Jag tog dukaterna, kastade en sista blick på den döde och skyndade till bröllopsgården.

Grosshandlar L:s våning, två trappor upp i huset 00 Skeppsbron, var festligt eklärerad, och genom fönstren kunde man se, att en stor skara bröllopgäster hade samlat sig der. Jag stannade en stund utanför porten och blickade dit upp; men ju längre jag stod der, desto omöjligare blef det för mig att gå upp. Efter en kvarts timmes obeslutsamhet vände jag mina steg till hemmet, der jag i ro kunde öfvertänka de båda skolkamraternes öden.

Följande morgon sände jag de fem dukaterna till Fanny L. och bifogade ett bref, som innehöll endast dessa ord: »Han har kämpat ut; hans sista ord andades förlåtelse och kärlek; hans sista tanke flög till er på er bröllopsqväll.»
